

Kalas Vivien

Úton 2030 felé

Bizakodók lehetnek a tagországok 2030-ig elérendő oktatáspolitikai célkitűzéseik megvalósításával kapcsolatban. A legnagyobb lemaradás a diákok alapkészségeivel kapcsolatban mutatkozik meg.

Az európai uniós szakpolitikákat a jogalkotási kompetencia alapján három nagyobb csoportba lehet sorolni. A kizárólagos hatáskörbe tartozók – például versenypolitika, közös kereskedelempolitika – esetében csakis közösségi szinten alkotható jogszabály. A legtöbb szakpolitika megosztott hatáskörbe tartozik, vagyis mind az Európai Unió (EU), mind a tagállamok végezhetnek jogalkotást, mindössze arra kell ügyelni, hogy a nemzeti szinten hozott jogszabály nem mondhat ellent közösségi szintűnek. A nemzeti hatáskörbe tartozóknál – így például az oktatáspolitikában is – ugyanakkor az EU csupán csak kiegészítő, koordináló, összehangoló tevékenységet végezhet. Noha tehát közösségi szintű jogalkotásra nincsen lehetőség ezen szakpolitikai területen, mindez nem jelenti azt, hogy a tagországok ne törekednének kooperációra. Az oktatáspolitikában való koordináció az 1970-es évektől vált egyre intenzívebbé az Európai Unió nemzetei között, amelyek felismerték azt, hogy az oktatás hozzájárul a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentéséhez, elősegíti az esélyegyenlőséget, továbbá a humán erőforrás fejlesztésével az adott állam versenyképessége is növekedni tud. A 2021 és 2030 – egy esetben 2025 – közötti időszakra szóló stratégiai keretrendszer is ennek az együttműködésnek a részét képezi. 2021 februárjában az oktatáspolitikáért felelős politikusok több területen fogalmaztak meg az évtized végére – vagy közepére – közösen elérendő referenciaértékeket.¹

Az egyik a kisgyermekkorú nevelésben részesülők száma, illetve aránya volt. 2030-ig azt szeretnék elérni, ha a háromévesnél idősebb, ám még nem iskoláskorú gyermekek több mint 96%-a venne részt ilyen nevelésben. A legfrissebb adatok szerint 2022-ben ez az arány 93,1%-os volt az Európai Unióban, ami összességében növekedést jelent az elmúlt esztendőkhöz képest.² A legjobb mutatókkal Belgium rendelkezik – 98,4% –, a legtöbb teendő pedig Romániára

¹ KALAS 2021.

² Eurostat 2024d.

vár még. Magyarországon 2019-től minimális csökkenés tapasztalható a kisgyermekkorú nevelésben részesülők körében, ám így is csupán fél százalékponttal vagyunk lemaradva az uniós átlagtól.

A második pontot a természettudományok, a szövegértés, illetve a matematika területén való alapkészségek jelentik. Ezek kapcsán a politikusok 15% alá csökkentenék azon diákok arányát, akik a PISA-felmérések alapján alulteljesítenek ezekben a tárgyakban. A háromévenként publikált adatok azt mutatják, hogy nemcsak, hogy nem közeledik az EU ezen céljához, de egyre távolabb kerül tőle valamennyi területen.³ Az országok közül Litvániában és Magyarországon tapasztalható a természettudományokat illetően folyamatos fejlődés az elmúlt kilenc évben.

9% alá szorítanák vissza 2030-ra továbbá azon 18 és 24 év közötti fiatalok arányát, akik korai iskolaelhagyónak minősülnek, vagyis legfeljebb alapfokú végzettséggel rendelkeznek, és nem folytatták tanulmányaikat. E területen már ismét javulás látható uniós szinten. 2023-ban – folyamatos csökkenést követően – 9,5%-os volt ez az arány.⁴ A legmagasabb arányban Romániában – 16,6% – és Spanyolországban – 13,7% – figyelhető meg ez a jelenség, a legjobban pedig Görögország és Lengyelország teljesít 3,7%-os aránnyal. Magyarországon ugyan magasabb ez a szám – 11,6% –, mint az uniós átlag, az elmúlt évek alatt azonban csökkenő tendencia volt tapasztalható.

A politikusok a 25–34 éves korosztály körében a felsőfokú végzettséggel rendelkezők arányát 45%-ot meghaladóra növelnék az évtized végére. A tavalyi esztendőben közösségi szinten 43,1%-uk szerzett diplomát, és a folyamatok arra engednek következtetni, hogy kényelmesen meg tudják majd valósítani a nemzetek a kitűzött célt.⁵ A huszonhét tagországból 2023-ig tizenötnek sikerült egyedül is teljesítenie a 45%-os arányt. Ezen túlmenően a felnőttképzésben részt vevők arányát 60% fölé szeretnék emelni a 25–64 évesek között. 2020 óta az erre vonatkozó értékek folyamatos emelkedést mutatnak, tavaly 12,8% mondhatta el magáról, hogy részt vett valamilyen további képzésen.⁶ A legtöbben Dániában (30,5%) és Svédországban (38,8%) választják ezt a lehetőséget, a legkevesebben pedig Bulgáriában (1,4%) és Görögországban (3,4%) élnek vele.

³ Eurostat 2024c.

⁴ Eurostat 2024b.

⁵ Eurostat 2024f.

⁶ Eurostat 2024a.

Végezetül, a tagországok 2025-re a 25–34 esztendőss, felsőfokú szakképesítést szerző fiatalok körében tűzték ki célul, hogy 60% fölé emelik azok arányát, akik már tanulmányaik során szereztek munkahelyi tapasztalatot. 2022-ben ez a szám 60,2% volt, ezt azonban meg is kell tudniuk őrizni a nemzeteknek az évtized közepéig.⁷ A legmagasabb arányban Spanyolországban (98,6%) voltak ilyen fiatalok, a legkevesebben pedig Romániában (8,4%).

A 2030-as, illetve 2025-ös célok felé haladva a legtöbb területen folyamatos fejlődés látható közösségi szinten, egy kitűzött referenciaértéket már el is értek a tagállamok. A legtöbb munka az alapkészségek területén vár még rájuk, ahol az eredmények és a szándékok között egyre nagyobb szakadék húzódik.

2024. november 13.

Felhasznált irodalom

- Eurostat (2024a): *Adult Participation in Learning in the Past Four Weeks by Sex (sdg_04_60)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_60/default/table?lang=en
- Eurostat (2024b): *Early Leavers from Education and Training by Sex (sdg_04_10)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_10/default/table?lang=en&category=t_educ.t_educ_outc
- Eurostat (2024c): *Low Achieving 15-Year-Olds in Reading, Mathematics or Science (sdg_04_40)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_40/default/table?lang=en
- Eurostat (2024d): *Participation in Early Childhood Education by Sex (Children Aged 3 and Over) (sdg_04_31)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_04_31/default/table?lang=en&category=t_educ.t_educ_part
- Eurostat (2024e): *Population Aged 20-34 with Work Experience While Studying by Sex, Age, Educational Attainment Level and Years Since Completion of Highest Level of Education (edat_lfs_9919)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EDAT_LFS_9919__custom_8351360/default/table?lang=en
- Eurostat (2024f): *Population by Educational Attainment Level, Sex and Age (%) – Main Indicators (edat_lfse_03)*. Online: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/edat_lfse_03__custom_13687758/default/table?lang=en
- KALAS Vivien (2021): Új uniós szintű oktatáspolitikai célok a 2021-2030-as időszakra. *Ludovika.hu*, 2021. február 23. Online: www.ludovika.hu/blogok/ot-perc-europa-blog/2021/02/23/uj-unios-szintu-oktatapolitikai-celok-a-2021-2030-as-idoszakra/

⁷ Eurostat 2024e.